

تولید شیر خشک کودک در ایران

۱- وارداتی با لفاف یکنواخت و یک رنگ وارد بازار گردد.

۲- به منظور پایین نگه داشتن قیمت شیرخشک کودک، ارز تخصیصی جهت واردات این محصول مانند ارز دارو، دلار ۷۰ ریالی بود که این مسأله باعث افزایش مصرف بی‌رویه این کالای حیاتی گردید.

۳- مسأله مصرف بی‌رویه شیرخشک کودک

۱- در سال‌های اولیه پیروزی انقلاب اسلامی، واردات شیرخشک کودک با نام تجاری صورت می‌گرفت و انواع و اقسام شیرخشک با لفاف‌های گوناگون در بازار وجود داشت.

۲- با ژنریک شدن داروها، مسئولان وزارت بهداشت به فکر یکنواخت کردن فرمول شیرخشک کودک افتاده و در این ارتباط تصمیم بر این شد که کلیه شیرخشک‌های

موجب شد تا مسئولان به فکر سهمیه‌بندی این محصول افتاده و در واقع شیرخشک کودک نیز به جرگه کالاهای کوپنی بپیوندد.

۵- تا قبل از سهمیه‌بندی شیرخشک کودک (کوپنی شدن) سالانه حدود ۷۰ میلیون قوطی شیرخشک به قیمت حدود ۱۰۰ میلیون دلار وارد کشور می‌شد.

۶- به دلیل ارزان بودن شیرخشک کودک، بخش زیادی از آن به مصارف دیگری غیر از تغذیه شیرخواران می‌رسید که در واقع هدر رفتن سرمایه‌های مملکت و مصرف بی‌رویه این کالای حیاتی بود.

۷- تشویق به تغذیه با شیر مادر از یک سو، و کنترل تحویل کوپن به مادرانی که قادر به دادن شیر خودشان به کودکان نبودند باعث شد که مصرف شیرخشک کودک و بالطبع واردات آن کاهش چشمگیری داشته باشد.

۸- تا چندین سال بعد از سهمیه‌بندی شیرخشک کودک، تنها شیرخشک موجود در بازار، شیرخشک کوپنی بود. نیاز به سهمیه بیشتر برای مادرانی که قادر به دادن شیر خودشان به کودک نبودند از یک سو، و تحویل کوپن تا یک سالگی کودک از سوی دیگر موجب شد که بخشی از شیرخشک بدون کوپن و با قیمت واردات با ارز صادراتی به بازار عرضه شود. بدین ترتیب تا پایان سال ۱۳۷۶ دو نوع شیرخشک در بازار موجود بود. شیرخشک کوپنی به قیمت هر قوطی ۲۳۰ ریال و شیرخشک آزاد به قیمت هر قوطی ۶۰۰ ریال که البته هر دو نوع آن توسط شرکت‌های دولتی، یا تحت پوشش دولت وارد می‌شد.

البته بخش خصوصی نیز مقادیری شیرخشک با ارز صادراتی و با لفاف تجارتي وارد می‌کرد، که مقدار آن تأثیر زیادی در بازار نداشت.

۹- تمامی این تمهیدات باعث شد تا مصرف شیرخشک کودک در کشور به حداقل خود رسیده تا جایی که واردات آن در سال ۷۶ به ۱۲ میلیون قوطی رسید (بازار تا حدودی با کمبود مواجه بود) و در سال ۷۷ واردات آن به ۱۵ میلیون قوطی (مجموع شیرخشک یارانه‌ای و بدون یارانه) افزایش یافته است.

۱۰- لازم به یادآوری است که شیرخشک کوپنی تا پایان سال ۷۶ و به منظور کمک به اقتدار آسیب‌پذیر جامعه کماکان با ارز ۷۰ ریالی وارد و به قیمت هر قوطی ۲۷۰ ریال عرضه می‌شد که به دلیل عدم تجانس آن با سایر کالاها، قیمت آن در سال جدید به ۵۰۰ ریال در هر قوطی افزایش یافته است. البته شیرخشک غیر یارانه‌ای نیز از اواسط سال ۷۶ توسط بخش خصوصی و با ارز صادراتی (هر دلار ۲۰۱۵ ریال) وارد و به قیمت هر قوطی ۷۵۰۰ ریال عرضه می‌گردد.

این نکته نیز قابل ذکر است که شیرخشک یارانه‌ای کماکان با لفاف زرد رنگ سابق وارد، ولی شیرخشک بدون یارانه (البته بهتر است بگوییم بدون یارانه مستقیم، زیرا ارز تخصیصی برای این شیر، ارز صادراتی است که با قیمت واقعی ارز یعنی ارز حاصل از بورس حدود ۳۰۰۰ ریال در هر دلار فاصله دارد، که این خود یارانه غیرمستقیم است) با لفاف تجارتي در بازار وجود دارد.

۱۱- گسترش دامداری‌ها و مکانیزه شدن جمع آوری شیر تازه به‌عنوان ماده اولیه شیرخشک در کشور به حدی است که مملکت از واردات محصولات لبنی (به جز کره) بی‌نیاز است.

۱۲- ارزش تخصیصی واردات شیرخشک کودک در سال‌های ۷۶ و ۷۷ (مجموع ارزش شناور و صادراتی) در هر سال چیزی در حدود ۱۵ میلیون دلار است. لازم به ذکر است که مابه‌التفاوت ارزش شناور تا ۷۰ ریال از طرف دولت به شرکت واردکننده به‌عنوان یارانه مضاعف پرداخت می‌شود.

۱۳- برآوردهای کارشناسان حاکی از آن است که اختصاص چیزی در حدود ۱۰ الی ۱۵ میلیون دلار (ارز تخصیصی برای واردات یک سال شیرخشک کودک) برای واردات ماشین‌آلات و تکنولوژی ساخت شیرخشک کودک، مملکت را دارای کارخانه تولید شیرخشک کودک خواهد ساخت.

۱۴- با وجودی که تولید شیر تازه در مملکت به حدی است که بتوان از واردات کره نیز بی‌نیاز شد، ولی به دلیل این‌که مازاد شیر این مرحله باید خشک شود و در حال حاضر این مقدار شیرخشک (مورد مصرف در شیرینی‌پزی‌ها، ماست بندی‌ها، کارخانه‌های تولید غذای کودک، تعدادی از کارخانه‌های مواد غذایی، بستنی‌سازی‌ها و...) خیلی بیشتر از نیاز مملکت است. از این رو همان‌گونه که گفته شد، بخش اعظم کره مورد نیاز از خارج وارد می‌شود.

۱۵- به دلیل صرفه‌جویی بالای ارزی از یک سو، و کاربرد آب پنیر کارخانه‌های پنیرسازی و

استفاده از شیر مازاد در مراحل مختلف تولید کره از سوی دیگر، لزوم ساخت کارخانه تولید شیرخشک کودک بیشتر از هر زمان دیگری رخ‌نمایی می‌کند.

۱۶- ساخت کارخانه شیرخشک کودک، نه تنها مملکت را از واردات این کالای حیاتی بی‌نیاز می‌سازد، بلکه مملکت از واردات کره نیز بی‌نیاز شده و در واقع با یک تیر دو نشان زده‌ایم.

۱۷- همان‌گونه که اشاره شد، به دلیل تولید بالای پنیر که باعث شده مملکت از واردات این محصول بی‌نیاز شود، آب پنیر که یکی از مواد اولیه و مورد نیاز شیرخشک کودک است نیز به مقدار زیادی تولید می‌شود، که در حال حاضر مصرف چندانی ندارد و در واقع هدر می‌رود. ساخت شیرخشک کودک در مملکت باعث خواهد شد که از هدر رفتن آب پنیر نیز جلوگیری شود.

۱۸- بررسی‌ها نشان می‌دهد که توان تولید شیرخشک کودک در مملکت موجود بوده و در این رابطه تنها نیاز به خرید تکنولوژی وجود دارد. بنابراین به هیچ‌وجه نیاز به سرمایه‌گذاری خارجی نبوده و نخواهد بود.

در خاتمه با توجه به عنایت دولت جمهوری اسلامی به این مهم، و تصمیم وزارت بهداشت در جهت کمک به راه‌اندازی کارخانه شیرخشک در ایران، امید است هر چه زودتر شاهد تولید این کالای حیاتی و مهم در مملکت باشیم.

دکتر فریدون سیامک‌نژاد